

Kedves Környékbéliek!

Láta, aki látta! Megérkeztek volna a böjti szelek?! Pedig, hát: hol van még hűsvét? Még éljük a bálak idejét. Valójában a húshagyó keddel, hamvazószerdával kezdődik a farsang utáni megtartóztatás, a hűsvétra készítő böjti időszaka, de a széles határban már szalad a szél, röptíti a homokot, mintha már Nagyhetet írának, holott éppen a februári tavaszunknak örülhetünk.

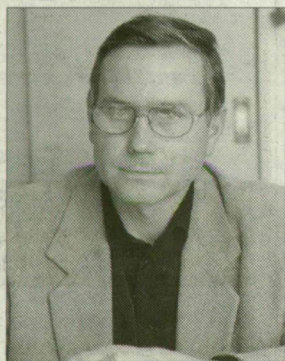
Megzavarodott volna a természet? Elfelejtette volna ránk zúdítani az idén a havat, a jeges telet? Nem tudni, és – maradjon köztünk – nem is gondolkodunk ezen, hiszen olyan ragyogó az idő (nem záporozhat mindig nyári jegeső, mint a minap), hogy igazán befeledkezhetünk a koratavasz munkáiba. És látjuk, hogy a Nap ragyogása a szél porában olyan, mintha aranykódében szüremle a táj. Ha majd a múltkutató utókor föllapozza a megsárgult újságot (remélhetőleg épp ezt a Délmagyart) meglepetten látja, hogy 2001 februárjában kálváriastációkat építettek újra Kisteleken. Jó időben dolgozhatott a mester. Kothencz János malterosládájában, kőműveskalapácsán, kenőkanalán a matéria nem fagyott meg; rakhatta, ragaszthatta egymáshoz az oszlopok tégláit.

A koraböjtinek keresztelt, kápolnát, temetőt porba burkoló szél meg azért keletkezethetett ilyen „bibliai képet” a kisteleki kálvárián, mert mint már korábban is jeleztük: a kisváros nekifogott, hogy fölújítsa temetője környékét. Ehhez az Ópusztaszerre vezető út két oldalát – a városzél és a kábelgyár közötti részt és az Öregtemetőt – kellett rendbe tenniük. Aki mostanában jár arra, szinte rá sem ismer, annyira megváltozott a táj. Tünőben az összevisszaság, ami eddig jellemezte. A jobboldali Öregtemetőt már régen halálra, vagyis hát: fölszámolásra ültte a Kisteleket irányító testület; a baloldali kápolnához vezető kálváriát (kis keresztutat) pedig a városvédők óhajára szabadították meg csúfságaitól. Megtisztították a rumlított. Már a földmunkákkal is készek, úgyhogy, ha ilyen marad az idő és a koraböjti, vad szelek is megcsendesednek, illő formáját kaphatja a Kegyeleti Park (a Stáció, a Sír-kertmúzeum, a Kocsó-kápolna, az Emlékdomb, a Katonasirok például) és a másik oldal sorsára hagyott temetkezési helye. Oldalunkon most ezekről olvashatnak. Megnyugvással tudomásul véve a temetői nagy szelek idején a megváltoztathatatlant, a szentektől származtatott igazságot a természet örök körforgására: porból lettünk és azzá leszünk!

Ime, a homokkavargató széláramlatok, ha böjtiek, Iha nem – azt sugallják, hogy a világmindenségben milyen picinyke is az ember! Hasznos helytállást kíván kedves mindnyájuknak:

Majoros Tibor

Polgármesterek mondják

Lengyel Istvánné dr., Szatymaz: – Ha végiggondolom, hogy Szatymaz fejlődésének voltak-e, annak-e stációi, olyan megálló, amelyek meghatározóak, először a térszervezés idejét kell említenem. Az őszibarack- és a gyümölcsstermesztés folyamatosságában szakadás állt be. Az akkori gazdák gyerekei elementek a faluból, az ő gyerekeik meg már nem azzal a föl-készültséggel jönnek vissza. Ezt én nagy törésnek tartom. Mivel itt nem alakulhatott vegyes típusú szövetkezet, amelyben kicsit megmaradhatott volna az otthoni gazdálkodás, ide a rosszlelkű térszervezés szervezték, amely mint tapasztalhattuk, a végén már belejött a gazdálkodásba, bőven termő gyümölcsösei, őszibarackosai voltak, de az újabb váltásával a rendszernek ezek is tönkrementek, így ma nehéz újra kivívni Szatymaznak az öt megillető helyét. Alakult ugyan két gazdaszövetkezet, de igazából nem működik...

Ujvári László, Balástya: – Jelentősnek tartom, hogy a faluban vezetékes gázt használhatunk, elvezethető a szennyvíz és most már a belvizek is. Sikerült az elmúlt tíz évben kialakítanunk egy többfunkciós rendezvényházat és rendbe tenni a belterületi úthálózatot. Ezeket én mindenképp pozitív stációknak nevezem, remélem, hogy ezzel nem visszafelé fejlődünk és olyan állomások lesznek a falunak, amelyekre örömmel gondolunk. Mindezt én a faluakat hitelesítésének is nevezném. Sikerült rendbe tennünk a templom környékét, mégpedig faluösszefogással. A balástyai ember a múltban is lényegében vállalkozó volt, mert a többség saját magát tartotta el, a megélhetést a föld, a földdel való bánás adta. Az állatok nevelése, a kertészet, a szántóföldi növények. Ha a mezőgazdaság és a vidék megélésében nem lesz változás, Balástya negatív stációba, nem kívánatos fejlődési szakaszba juthat.

Az egyiket temetik, a másikat stációzzák

A kisteleki temetők sorsa

A városvédők meghirdették, a segítőkész emberek ajánlkoztak, kisvárosi honatyák rábólintottak, az egyház áldását adta rá és így a kisteleki temető öreg kápolnához vezető stáció megújulhatnak. A kálvária képeit már újrafestették, (néhai Czárkó János és Szombathelyi Árpád) ajtainak vasait most cifrázzák (Majoros László). Krisztus keresztire feszítésének állomásait megörökítő téglaoszlopok környékének elvadult növényzetét kiirtották, földjét elmunkálták, pudvás fának gyökereit égnek fordították s lett olyan a temető új bejárata, amelyhez a régi vaskaput is fölállíthatják. A Stáció visszanyerte eredeti formáját. Bekerítik nemcsak a kápolnához vezető utat, hanem a temetkezés összes helyét.

Önkéntesek munkájával, pályázati pénzből épül újjá a kálvária. Kothencz János az oszlopokat formázza. (Fotó: Gyenes Kálmán)

A februári fagyos verőfényben Papp Pállal lépdelünk az ösök sírján. Máskor illetlen lenne, most már tehetjük, kimondták rájuk a halálos ítéletet. A régi temető a város új része lesz. Itt-ott még keresztet, lomtól tisztított oszlopok merednek az égnek. Áll néhány kriptá, és a temető földútján a fakeszt. Nagyon régiek mondják, a krisztustartó szárának oldalai faragottak. Dédanyáink mángorfüfáin is ilyen jelek lehettek.

A reformátusok nyughelyétől vesszük az irányt a zsidó temető felé. A katolikus részen még olvasható, hogy kinek a sírjára lépünk, de már nem sír a sír. A sírkőkészítő mester, ifjabb Papp Pál mondja:

– A felül lévő építményeket, kereszteteket, sírköveket, amelyeket muzeális értékűnek gondolunk, átviszük a kápolna melletti részre, mint ahogy már Keresztes Nagy Antalét daruval át is vittük...

Amiért e múltmentő tett kijárt a holt lélek földi jelének a halálra ítélt temetőben,

nem más, minthogy Keresztes Nagy Antal gyógyszerészként a református gyülekezetre hagyta házáat. A át-emelt síremlékek állítanak emléket az újbán a régi temetőnek, hiszen annak helyét a szigorú törvényi előírások betartásával nem sokára a földdel teszik egyenlővé. Ehhez először a fákat, elhatalmasodott sutttyókat vágják ki. Tisztul a terep, jönnek a gépek, egyengetnek.

A nyughelyeket, hogy úgy mondjuk: csontig csak ott bontották meg, ahol ezt kérték. Papp Pál ennek a szakembere. Csapatmunka, tudjuk meg. A polgármesteri iroda, a temetkezési káéfté és az egyház összefogása. Szavaival:

– A szükséges fórumokon meghirdettük a fölszámolást. Többször meghosszabbítottuk az időpontot, hogy az élő hozzátartozók legyen idejük dönteni. A polgármesteri hivatal segélyt adott, részletfizetést engedélyezett. Körül-

belül harmincan hozták át a mostani temetőbe hozzátartozójuk földi maradványait. Nem tudjuk pontosan, de ezernél többre becsüljük az ide temetettek számát. Mi csak a hatvanas évektől írjuk, hogy kit hová temetünk az újbán, ide már nagyon régen nem lehetett.

Közben át is érünk a letarolt temetőn. A valamikori zsidó temetőre nem született egyezés. A temetkezés mostani főembere szakértőként jegyzi meg, hogy a muzeális értékű, héberfeliratos márvány, akkoriban is drága volt. És még most is nagy érték.

Az már a Kistelek történetét összefoglaló nagykönyvből tudjuk, hogy az őslakosok mind katolikusok voltak, de éltek szép számban zsidó családok is. Az izraelita hitközség 1852-ben alakult, szétszórásáig, megsemmisüléséig tekintélyes vezetői voltak. Auslander Béla idején például, aki a háború előtt vezette a fele-

kezetet, 260-an vallották magukat a hitközséghez tartozónak. Elhurcolták, javaiktól fosztották a kistelekieket is. A túlélők szétszóródtak. Valamikor imaházat a felekezet országos központja eladta, lebontották. Tóratekereszt Budapestre szállították, mártírjainak márványtábláját Szegedre vitték. A temető sírkövei megfogyatkoztak. Most Szabó Péter személyében gondnokot neveztek ki a meglévő megővására.

Áttérve az ópusztaszeri út másik oldalára, a meglévő temető óriásra vastagodott nyárfáihoz, a temetőgondnoki épületnél említődik, hogy a magyar mellett orosz és német katonáknak is nyughelye a kisteleki temető. Amint Papp Pál említi, a magyar katonasirok keresztjei már a Kocsó-kápolna mögött sorolnak, orosz katonák sírja is gondozott; a németeké pedig a tereprendéssel átkerült a Budai hegyek lábainál elterülő tájvédelmi körzetbe, a Német Há-

boris Sírokat Gondozó Népi Szövetségbe, Magyarország legnagyobb II. világháborús katonatemetőjébe. Később, a polgármesteri hivatalban a kisvárosi újságot lapozva megtudjuk, hogy már 5300 katoná nyugszik ebben a temetőben. Itt említi Mészáros Gábor, a kisteleki városvédő és városzéppítő egyesület összefogójaként, hogy eddig nem szóltak az élő hozzátartozók a holtak bolygatásáért, hiszen ha elkészül a Kegyeleti Park, abban épül egy domb, a Megemlékezés Dombja, ahová mindenki elhelyezheti majd virágait, mécseseit, gyertyáit egész évben nemcsak Múzszenzettek. Láttuk a tervet, halottunk a parképítő vállalkozásról, megerősítették, hogy kerítést, árkot, választó sövényt kap a mostani temető. Így hihetjük: a régi már tényleg nagyon öreg volt! Személtelnek használta a nép.

Hát?! Ki tudja...

Majoros Tibor

Ahol a házasságok köttetnek...

Hosszú időnek kell eltelnie, mire a házások elfelejtik: mikor is mondták ki hivatalosan egymásnak a boldogító igent. A házasságkötés helyére is sokáig vélekednek az ember, mert hogy annak a terepe törvényileg meg van határozva.

Ezek a polgármesteri hivatalok, templomok. Olyan ünnepi helyek, amelyekre illik odafigyelnie nemcsak a házasulandóknak, a megházasodóknak, hanem főntartó gazdáknak, a falunak, városnak. Balástyán áldoztak a házasságkötő terem széppé formálására. Tulajdonképp a polgármesteri hivatal átalakításához is emitt kezdtek. A Területfejlesztési Tanácshoz adtak be rá pályázatot. Mivel volt spórolt pénzük a falukasszában, csaknem másfél millió forint, a kívánt munkálatokra kaptak még 3 millió hat-százezer forintot, így majdnem a duplájára növelhették a házasságkötő terem alap-

Így lesz ez majd szép! Almennyezet, új burkolat, tágasabb tér. Formálják a balástyai házasságkötő termet. (Fotó: Gyenes Kálmán)

területét. A minap látottak-kor kiderült, hogy nemcsak az esketési szertartások illő körülmények közti lebonyolítása miatt a terem bővítése, nagyobb tanácskozáso-

kat, képviselők testületének üléseit is itt szeretnék majd megtartani a balástyaiak. A hivatal kívül is belül is új formát kap, ennek munkálatait helyi vállalkozó, Sári

János ács-állványozó és kőművesmester irányítja. Segítői a falubeli és a környékbéli vállalkozók. A februári tavaszunk köszönhetően jól haladnak a mun-

kával. Igaz, hogy sok olyan tennivaló akad, amire induláskor nem számítottak, például az elektromos vezetékek cseréje, a fűdékek megerősítése, mert ezek a falak megbontásával vehetők igazán észre, de aggodniuk nem kell a balástyaiaknak, hiszen ígéret van rá, hogy április végére elkészülnek a fölújítással. Mindazért, persze, nehogy véletlenül valamelyik ifjú házasulandó azért ne mondhasa ki a boldogító igent a szíve választottjának májusban, a szerelem legszebb havában, mert a házasságkötő teremben még mindig nagy a fölfordulás. Ha pedig a terem megnagyobbodik, a székek, asztalok a helyükre kerülnek, és a nemzetiszín szalaggal átkötött eskető ember is úgy akarja: semmi akadály nem lehet a jó balástyai házasságok megkötésének. bár, régtől tudjuk, hogy azok nem mindig a polgármesteri hivatalban, inkább a szívekben köttetnek...

M. T.